

ΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ
ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΔΡΟΜΟΙ
ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

ΔΕΥΤΕΡΟΣ
ΤΟΜΟΣ

Ντον Φ. Ντρέγκερ

A photograph of a man in a white shirt, shirtless, holding a bow and arrow, set against a blue background. The man is bald and has a serious expression. He is holding the bow with his right hand and the arrow with his left hand. The background is a solid blue color.

Ο Ντον Φ. Ντρέγκερ (ή Ντόναλντ Φράνσις Ντρέγκερ), υπήρξε μια από τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες των ιαπωνικών πολεμικών τεχνών. Όχι από τις μεγαλύτερες αμερικάνικες φυσιογνωμίες, αλλά από τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες γενικώς. Το βιογραφικό του, το οποίο χρειάζεται πολλή δουλειά για να συγκεντρώσει κανείς, καθώς ο ίδιος σπάνια ανέφερε τι είχε κάνει, μπορεί να δώσει μια ιδέα για το μέγεθος της ενασχόλησής του με τις πολεμικές τέχνες: 5ο νταν στο Τζούντο από το Κόντοκαν, 7ο νταν στο Ιάιντο και στο Κέντο, 5ο νταν στο Τομίκι Αϊκίντο, 7ο νταν κίτσι στο Τζόντο της Ιαπωνικής Ομοσπονδίας Κέντο, 5ο νταν στο Τζούκεντο, (πιθανότατα) μένκιο καιντέν στο Σίντο Μούσο Ρίου, (πιθανότατα) κίτσι στο Τένσιν Σόντεν Κατόρι Σίντο Ρίου και (πιθανότατα) με κάποιους βαθμούς στο Σότοκαν και στο Κιόκουσινκαϊ.

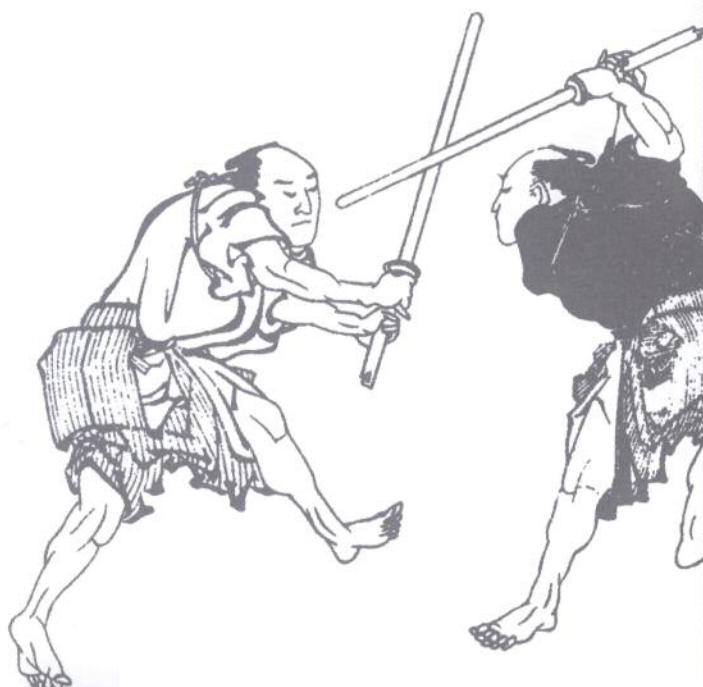
Επίσης, προπονητής στο Κόντοκαν (μεταξύ άλλων και του πρωταθλητή βαρέων βαρών του 1964, Ισάο Ινοκούμα) και κάτοχος αδειών διδασκαλίας για τα έξι από τα επτά επίσημα κατά του Τζούντο, συγγραφέας 23 βιβλίων, επτά μονογραφιών και αναριθμητών άρθρων, μεταφραστής άλλων τριών βιβλίων του δασκάλου του στην Τένσιν Σόντεν Κατόρι Σίντο Ρίου (και σόκε της), Οτάκε Ριτσούκε, μέλος του Νίχον Κομπούντο Σικοκάι, της πιο έγκυρης οργάνωσης για τη μελέτη και τη διάσωση των κλασικών πολεμικών τεχνών της Ιαπωνίας, ιδρυτής της Διεθνούς Οπλολογικής Εταιρείας και συνιδρυτής της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας Τζόντο, καθώς και της Ερασιτεχνικής Ένωσης Τζούντο, προγόνου της Αμερικανικής Ομοσπονδίας Τζούντο.

ΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ
ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΔΡΟΜΟΙ
ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

Δεύτερος Τόμος

Ντον Φ. Ντρέγκερ

Αγκίμαχον

Τίτλος πρωτοτύπου: Classical Budo
Συγγραφέας: Donn F. Draeger
Εκδότης πρωτοτύπου: Weatherhill Publishing Inc.
Ημερομηνία έκδοσης πρωτοτύπου: 1973
Copyright © Shambhala Publications, Inc. 300 Massachusetts Avenue
Boston, MA02115, USA
ISBN πρωτοτύπου: 0-8348-0234-1

Τίτλος: Κλασσικές Πολεμικές Τέχνες
(2ο μέρος Τριλογίας: Οι Πολεμικές Τέχνες και Δρόμοι της Ιαπωνίας)
Συγγραφέας: Ντον Φ. Ντρέγκερ
Εισαγωγή - Μετάφραση: Γρηγόρης Α. Μηλιαρέσης
Επιμέλεια: Μαρία Σταυροπούλου
Καλλιτεχνική επιμέλεια: Βαγγέλης Μπερικόπουλος
Copyright για την ελληνική μετάφραση © 2005: Εκδόσεις Αλκίμαχον
ISBN: 960-6623-08-4 **ISBN ΤΡΙΛΟΓΙΑΣ:** SET 960-6623-05-X

ΣΕΛΙΔΑ ΤΙΤΛΟΥ: Λεπτομέρεια από ξυλοτυπία του Σακουραγκάου Χαοιμάσα
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Καλλιγραφίες του Καμινόντα Τσουνεμόρι, ξυλοτυπίες από το Χοκουσάι Μάνγκα Ρόκου-χεν (σημειωματάριο του Γκεκο-τέι Μποκουσέν, μαθητή του Χοκουσάι), από το Κινσέι Κιογκιντέν (Μια Σύγχρονη Ιστορία Ιπποσύνης), εικονογραφημένο από τον Καϊσάι Χόνεν (Γιοσιτόσι), έκδοση του 1918, από το Σούμο Ζουσίκι, Ομοτέ Γιόντζου-χάτε (Φιγούρες από τις σαράντα οκτώ πρώτες τεχνικές του Σούμο), τόμος 4, έκδοση του 1930 και από το Historical and Geographical Dictionary of Japan του E. Parinot, έκδοση του 1910. Όλες οι φωτογραφίες, εκτός από όπου υπάρχει ξεχωριστή μνεία, είναι του συγγραφέα.

Εκδόσεις ΑΛΚΙΜΑΧΟΝ
Πολυτεχνείου 12Α - 141 22 Ν. Ηράκλειο
Τηλ.-Fax: 210 2840588
e-mail: info@alkimachon.gr - www.alkimachon.gr

Κανένα μέρος του βιβλίου δεν επιτρέπεται να ανατυπωθεί ή να δημοσιευθεί με οποιοδήποτε σύστημα αναπαραγωγής ή να μεταβιβαστεί με οποιοδήποτε μέσο, ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτογραφικό, ή μαγνητοφώνησης, ή κατά οποιονδήποτε άλλον τρόπο, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος του Μεταφραστή	11
1. Το Ιστορικό Περιβάλλον	17
2. Η Έννοια	28
3. Η Λογική	37
4. Η Μέθοδος	47
5. Ο Σχηματισμός των Συστημάτων Μπούντο	72
6. Κλασσικά Ένοπλα Συστήματα	76
Από το Κεντζούτσου στο Κέντο	76
Από το Ιάι-τζούτσου στο Ιάι-ντο	91
Άλλα Ένοπλα Συστήματα	101
7. Κλασσικά Άοπλα Συστήματα	122
8. Τα Κλασσικά Μπούντο Σήμερα	129
Γλωσσάριο - Ευρετήριο	133

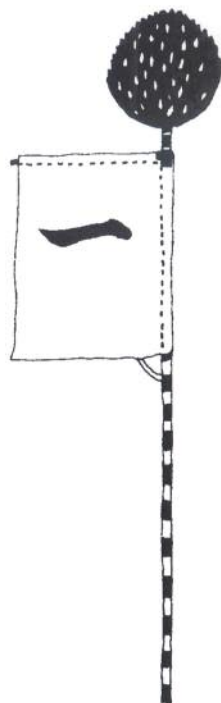
ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το σιδερένιο χέρι τσάκισε
τον τύραννο,
και έγινε τύραννος,
στη θέση του.

Οι Δυτικοί εντυπωσιάζονται πραγματικά όταν ανακαλύπτουν ότι οι ιαπωνικές πολεμικές μέθοδοι χαρακτηρίζονται «τέχνες», με την έννοια ότι είναι μία από τις «άμορφες εκφράσεις» της ιαπωνικής ψυχής, ότι εκφράζουν τον «εσώτερο» άνθρωπο. Αυτή η διάσταση των πολεμικών μεθόδων δεν είναι ευδιάκριτη για το ανεξοικειώτο με τον ιαπωνικό πολιτισμό άτομο, εκτός αν το άτομο αυτό αρκεστεί να δει τις μεθόδους αυτές, απλώς σαν έξυπνες πράξεις, που συνιστούν μια «τέχνη» καθαρά σωματικής φύσης. Μια ακόμα μεγαλύτερη έκπληξη περιμένει τον Δυτικό που μαθαίνει για την «άτεχνη» τέχνη, η οποία υπερβαίνει κατά πολύ την απλή σωματική επιδεξιότητα, και την οποία μπορεί κανείς να δει μόνον στους μεγάλους δασκάλους των πολεμικών μεθόδων.

Τι σύνδεση υπάρχει, αν υπάρχει, μεταξύ των πολεμικών μεθόδων και των ιαπωνικών αισθητικών αρχών *σάμπι* (ακατέργαστο, ρουστίκ) και *ουάμπι* (απλότητα), σε συνδυασμό με την πραγματιστική ευθύτητα και την ιδιόμορφη ψυχική ιδιότητα που αποκαλείται *καν* (διαίσθηση), που κάνει τις πολεμικές μεθόδους να θεωρούνται, τουλάχιστον, «υπηρετρίες της τέχνης», αν όχι πραγματικές ιαπωνικές μορφές τέχνης; Το σημαντικό αυτό ερώτημα παραμένει αναπάντητο, ενώ διάφορες προκαταλήψεις και άκαμπτες πεποιθήσεις γύρω από τη σχέση μεταξύ *μποτζούτσου* (των κλασικών πολεμικών τεχνών αυτοπροστασίας) και *μπούντο* (κλασικοί πολεμικοί δρόμοι τελειοποίησης του εαυτού), εμποδίζουν την πραγματική κατανόηση των μεθόδων αυτών. Στο βιβλίο αυτό, προσπαθώ να δείξω τα κλασικά *μπούντο* στην πραγματική τους διάσταση, μια προσέγγιση μάλλον εμπειρική και συντηρητική και, σίγουρα, διαφορετική από τη συνηθισμένη μυθοποιημένη και ιδεαλιστική οπτική γωνία, η οποία προέρχεται από επιφανειακές απόψεις.

Απέφυγα σκοπίμως να αντιμετωπίσω τα κλασικά *μπούντο* με τον συνηθισμένο και δημοφιλή δημοσιογραφικό τρόπο. Επίσης, φρόντισα να αποφύγω τη δημι-

Σαμουράι την ώρα που παίρνει τα όπλα του

ουργία ενός άμορφου μείγματος γεγονότων και απόψεων, που μπορεί να υπερκαλύψει μία, κατά βάση, τεχνική εξέταση. Θέλησα να τοποθετήσω τα κλασσικά *μπούντο*, ενόπιον του αναγνώστη, στην αγνή τους μορφή, την ύπαρξη της οποίας μόνον υποψιάζεται ο Δυτικός κόσμος. Ο αναγνώστης μπορεί έτσι να δει τις κλασσικές μεθόδους υπό το φως του εσώτερου τους πνεύματος και στόχου -ως δοκιμασίες της διάνοιας και του ηθικού θάρρους, και ως εντελώς διαφορετικές από τα μεταγενέστερα, μισο-πολεμικά, προσανατολισμένα προς τον αθλητισμό σύγχρονα *μπούντο*, όπως είναι το *κέντο*, το *τζού-ντο*, το *καράτε-ντο* ή το *αϊκί-ντο**. Αυτά τα μεταγενέστερα μορφώματα, θα εξεταστούν στον επόμενο τόμο.

Ο άνθρωπος δεν έχει αποδείξει ακόμα ότι είναι προικισμένος από τη φύση με αρκετή ελαστικότητα του νου, που να του επιτρέπει να εξαφανίσει τις προκαταλήψεις ενάντια στους συνανθρώπους του και να τους εμπιστευτεί πλήρως. Δεν έχει ακόμα μειώσει την έμφαση που δίνει στη βελτίωση της πρώτης από τις πρωτόγονες τεχνολογίες του -την κατασκευή όπλων και πολεμικών συστημάτων, που αποσκοπούν στην καταστροφή του ίδιου του είδους του- γεγονός που συνεχίζει να τον πιέζει να επενδύει τις πολιτικές και βιομηχανικές του παραδόσεις με έναν πολεμικό μανδύα.

Είτε πιστεύουμε ότι ο πόλεμος είναι ωφέλιμος για την κοινωνία μας, είτε ότι μπορεί να κάνει την κοινωνία να αποσυντεθεί, ο πόλεμος εξακολουθεί να γράφει ιστορία. Συνεχίζει να είναι ο ρυθμιστής, όταν όλα τα άλλα αποτυγχάνουν. Ο σημερινός άνθρωπος, όπως και ο άνθρωπος του παρελθόντος, θεωρεί αναγκαίο να χαρακτηρίζει τους πολέμους του, στηριγμένος στη βολική ηθική, ως «δικαιους» ή «άδικους». Οι περισσότερες αποφάσεις για την κήρυξη ενός πολέμου βασίζονται στην ισχύ και όχι στο δίκαιο, και σπανίως ο πόλεμος είναι ηθικό θέμα, αν και η εκλογίκευση τον κάνει να φαίνεται ως τέτοιο. Ο απερίσκεπτος άνθρωπος γοητεύεται από τη φρίκη του πολέμου, ενώ ο συνετός βλέπει τον πόλεμο ως λύση απελπισίας. Πρέπει όμως να συμφωνήσουμε με τον Μαρκίσιου του Μοντρός ότι «υπάρχουν πόλεμοι που έχουν γίνει για την υπεράσπιση της εντιμότητας, όπως υπάρχουν και διαλειμματα ειρήνης, που έχουν φέρε τη βολή και το κέρδος πάνω από την τιμή και την αρετή».

Ούτε κάνει λάθος ο Κουίνσι Ράιτ, όταν παρατηρεί ότι, παρά τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ο πόλεμος υπήρξε σε όλες τις εποχές, «σε καμία φάση της ανθρώπινης ιστορίας δεν υπήρξε, ούτε κάποια αποκλειστικά χρυσή περίοδος ειρήνης, ούτε κάποια αποκλειστικά σιδηρά περίοδος πολέμου». Βλέποντας τα

* Σ.τ.Μ. Καθώς ο Ντρέγκερ είχε ασχοληθεί κυρίως με τη σχολή Τομίκι του αϊκίντο, μια σχολή η οποία έδωσε βάση στον αθλητισμό (μέσω αγώνων), είναι λογικό να περιλαμβάνει στην παραπάνω πρόταση και το αϊκίντο. Στην πραγματικότητα, το "αγωνιστικό" αϊκίντο αποτελεί μειονότητα -η πλειονότητα των σχολών της συγκεκριμένης τέχνης (με κυρίαρχη τη σχολή Αϊκικάι, η οποία διοικείται από τους απογόνους του ιδρυτή του αϊκίντο, Ουεσίμπα Μοριέι) δεν υποστηρίζει την αγωνιστική διάσταση.

πράγματα από μια ιστορική απόσταση, φαίνεται ότι θα υπάρχουν πάντοτε άνθρωποι της ειρήνης και άνθρωποι του πολέμου, όμως ελάχιστοι είναι εκείνοι που ανήκουν μόνον στο ένα ή στο άλλο είδος.

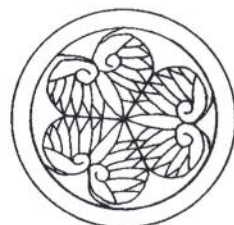
Η σκληρή πραγματικότητα του πολέμου, δημιουργεί πάντοτε μια ψυχολογική παλινδρόμηση στους ανθρώπους που έχουν κουραστεί να πολεμούν, με αποτέλεσμα να θέλουν να προαγάγουν τα ειρηνικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου μέσω της πνευματικής φώτισης. Η Ιαπωνία δεν αποτελεί εξαίρεση. Η κόπωση της μάχης ήταν το κίνητρο πίσω από τη δημιουργία των κλασικών *μπούντο* ή πολεμικών δρόμων, των πολύ διαφορετικών από τους προγόνους τους, τα κλασσικά *μπουτζούτσου*, ή πολεμικές τέχνες.

Η Ιαπωνία, ως έθνος, δημιουργήθηκε από την αλληλεπίδραση μιας πλειάδας περίπλοκων διαδικασιών, στις οποίες, η πολεμική ικανότητα των *μπούσι*, των κλασσικών επαγγελματιών πολεμιστών, έπαιξε κυρίαρχο ρόλο. Η εποχή από τον όγδοο αιώνα μ.Χ. μέχρι το τέλος του δέκατου έκτου αιώνα χαρακτηρίστηκε από, σχεδόν αδιάκοπους, τοπικούς πολέμους, οι οποίοι πρόσφεραν στους *μπούσι* την ευκαιρία να φέρουν τα *μπουτζούτσου* στο αποκορύφωμα της τεχνικής τους αρτιότητας. Κατά τη διάρκεια των αιώνων αυτών οι *μπούσι* ίδρυσαν τις πολεμικές παραδόσεις, τις *ρίου*, προκειμένου να συστηματοποιήσουν και να διατηρήσουν τα πρακτικά συστήματα μάχης.

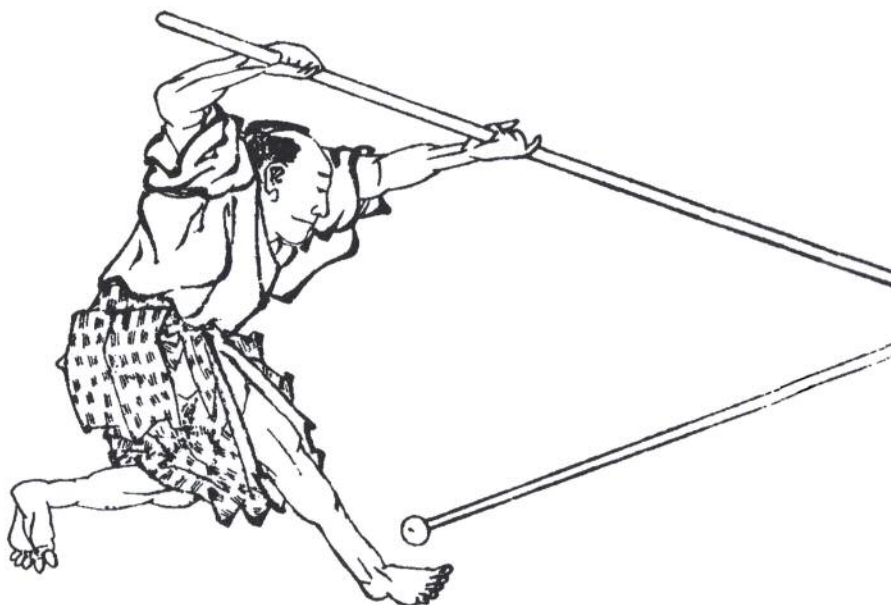
Με την ίδρυση, το 1603, της στρατιωτικής κυβέρνησης (ή *μπακούφου*) Τοκουγκάουα, από τον Τοκουγκάουα Ιεγιάσου, οι πόλεμοι έπαψαν να αποτελούν κυρίαρχο συστατικό της ιαπωνικής ζωής. Η περίοδος Έντο (1603-1868), κατά την οποία λειτούργησε το *μπακούφου* Τοκουγκάουα, ήταν μια εποχή ειρήνης και γραμμάτων. Οι μηχανισμοί της κυβέρνησης Τοκουγκάουα δεν μπορούν να επεξηγηθούν επαρκώς με συντομία, όμως η σημασία τους σε σχέση με τη δημιουργία των κλασσικών *μπούντο*, μπορεί να συνοψιστεί.

Οι Τοκουγκάουα, ήταν οι διάδοχοι διαφόρων οικογενειών που υποστήριζαν τη στρατιωτική μορφή διακυβέρνησης (*μπακούφου*), την οποία εισηγήθηκε πρώτος ο Μιναμότο Γιοριτόμο, στα τέλη του δωδέκατου αιώνα. Η κυβέρνηση Τοκουγκάουα ήταν στην ουσία μια δικτατορία, απολύτως αριστοκρατικής φύσης. Έχει περιγραφεί ως μια κυβέρνηση που αναζήτησε καταφύγιο στις μνήμες των μεγαλείων του παρελθόντος, ενώ ταυτόχρονα, ήταν αδύναμη να εμποδίσει τις ζυμώσεις της κοινωνίας και της διανόησης, που τελικά προέκυψαν όταν η, σε λανθάνουσα κατάσταση, ενέργεια των ανθρώπων απελευθερώθηκε, χάρη στη σχετική ειρήνη και τη σταθερότητα της περιόδου εκείνης. Περιορισμένα από την περίπλοκη δομή της κυβέρνησης αυτής ήταν, τόσο τα μέσα που επέτρεψαν στους Τοκουγκάουα να διατηρήσουν την κυριαρχία τους μέχρι το 1868, όσο και οι αδυναμίες που συνέβαλαν στην τελική τους πτώση.

Ο Ιεγιάσου και οι δύο άμεσοι διάδοχοί του στη θέση του *σογκούν*, άπλωσαν ένα δίχτυ τυραννίας πάνω από το ιαπωνικό έθνος. Η λεπτότητα των μηχανορ-

Ο θυρεός της οικογένειας
Τοκουγκάουα

ραφιών τους, φανερώνει μια εξαιρετη ιδιοφυΐα, η οποία είναι ορατή και στο περίτεχνο σχέδιο που κατέστρωσαν, προκειμένου να διατηρήσουν την υπεροχή της οικογένειας Τοκουγκάουα για δεκατέσσερις γενιές. Οι Τοκουγκάουα κατάφεραν για μια περίοδο να ζήσουν όλον τον πληθυσμό της Ιαπωνίας στον ακλόνητο πάσσαλο της ευχαρίστησης με το κατεστημένο, κατευνάζοντας τα συναισθήματα θυμού και διασκεδάζοντας τα καταπιεσμένα πνεύματα, μέσω συνεχών εκκλήσεων προς το ισχυρότερο φυλετικό χαρακτηριστικό των Ιαπώνων, την αγάπη προς τη λατρεία του παρελθόντος. Το *μπακούφου* Τοκουγκάουα δημιούργησε το προσωπείο μιας σταθερής κοινωνίας, στην οποία δημιουργούνταν κόσμοι μέσα σε άλλους κόσμους, καθένας με τις δικές του τροχιές και ιδέες, καθώς και με τις δικές του πολιτιστικές εκφράσεις. Όντας δικτατορία, το *μπακούφου* αφόπλισε πολιτικά κάθε πιθανή αντίδραση στις πρακτικές του, κόβοντας έτσι κάθε εσωτερική απειλή για αμφισβήτηση του δικαιώματός του να κυβερνά. Κατάφερε, ταυτόχρονα, να αποκλείσει την Ιαπωνία από τον έξω κόσμο και να διαχωρίσει τους ανθρώπους μέσα στην κοινωνία της σε άκαμπτες τάξεις, με αποτέλεσμα ο ιαπωνικός λαός να απολέσει προσωρινά το ιδανικό της εθνικής ενότητας. Η σχέση του με τον αυτοκρατορικό θρόνο, αποκαλύπτει το προσωπείο, πίσω από το οποίο το *μπακούφου* έκρυβε την απαίτησή του για το δικαίωμα στη διακυβέρνηση. Ο αυτοκράτορας βασίλευε, όμως, όντας από καιρό αποστερημένος κάθε πολιτικής εξουσίας, δεν μπορούσε να διοικήσει. Η στρατιωτική φρουρά που είχε διορίσει το *μπακούφου* στο Κιότο, για να προστατεύει την αυτοκρατορική κατοικία, ήταν στην ουσία μια αστυνομική μονάδα απεσταλμένη, προκειμένου να ελέγχει τις δραστηριότητες της αρι-

Οι δυτικοί άνθρωποι πραγματικά εκπλησσονται όταν βλέπουν τις ιαπωνικές μαχητικές μεθόδους να αναφέρονται ως «τέχνες», να εννοούνται δηλαδή συνολικά ως μια από τις «άμορφες εκφράσεις» της ιαπωνικής ψυχής, εκφράσεις δηλαδή του «εσώτερου ανθρώπου». Η διάσταση αυτή των μεθόδων μάχης δεν είναι άμεσα διακριτή στον ανεξοικείωτο με τον ιαπωνικό πολιτισμό παρατηρητή, εκτός αν πρόκειται για κάποιον ο οποίος αρκείται στη θεώρηση των μεθόδων αυτών ως έξυπνων πράξεων, που συνιστούν μια «τέχνη» καθαρά σωματικής φύσης. Μια ακόμα μεγαλύτερη έκπληξη περιμένει τον Δυτικό όταν αυτός ανακαλύπτει την «άτεχνη τέχνη», αυτή που υπερβαίνει κατά πολύ την απλή σωματική ικανότητα και που είναι εμφανής στους μεγάλους δασκάλους των μαχητικών μεθόδων.

Αλκίμαχον

Τα κλασικά μπούντο, ή «πολεμικοί δρόμοι» δεν είναι συστήματα μάχης όπως οι προκάτοχοί τους, τα μπουτζούτσου, οι «πολεμικές τέχνες», ούτε αθλήματα όπως τα σύγχρονα Τζούντο, Κέντο και Καράτε. Είναι κατ' αρχάς συστήματα πνευματικής πειθαρχίας, με βασικό τους στόχο την αυτοσυνειδηση, σύμφωνα με την παράδοση του Βουδισμού Ζεν, κάτι που επιτυγχάνεται μέσω μιας εξαιρετικά σκληρής πνευματικής και σωματικής εξάσκησης. Ο συγγραφέας περιγράφει λεπτομερώς την ιστορία, τη φιλοσοφία και τις μεθόδους διαφόρων τέτοιων «πολεμικών δρόμων», κάποιων ενόπλων και κάποιων άλλων αόπλων.

Ο Ντον Φ. Ντρέγκερ (1922-1982) υπήρξε αξιωματικός των Αμερικανών Πεζοναυτών και ιστορικός των συστημάτων των πολεμικών τεχνών, έχοντας ο ίδιος πληθώρα βαθμών και διακρίσεων στις τέχνες αυτές. Ήταν τεχνικός διευθυντής του περιοδικού Martial Arts International και συγγραφέας πολλών βιβλίων με θέμα τις πολεμικές παραδόσεις της Ασίας.

ISBN SET: 960-6623-05-X

ISBN 960-6623-08-4

9 799606 623089